

BELLE TEN

Cilt: LXX

Aralık 2006

Sayı: 259

TELL MİNAR VE GİREMİRA, NUSAYBİN BÖLGESİ'NDE YER ALAN İKİ NİNİVE 5 MERKEZİ

BORA UYSAL*

Kuzey Mezopotamya (Irak'ın kuzeyindeki Dohuk, Musul, Erbil, Kerkük, Süleymaniye ve Diyala bölgeleri) ve Kuzeydoğu Suriye (Yukarı ve kısmen de Orta Habur bölgeleri) bölgelerinin, M.Ö. 3. bindeki en problemlili konularından birini oluşturan Ninive 5 kültürü; bezemesiz, boya bezemeli ya da çizi-oyma bezemeli olarak karşımıza çıkan seramik grupları ile tanınmaktadır¹. Ninive 5 terimi, söz konusu seramik türünü ifade ettiği gibi, ele geçtiği dönemi ve ilgili malzemeyi üreten kültürü tanımlayan bir anlam da taşımaktadır². Geç Uruk seramiğinden geliştiği düşünülen Ninive 5 seramiğinde, zengin motif ve kompozisyonların görüldüğü bezemeli örnekler ince bir işçiliğe sahiptir. Boya bezemeli seramik, çizi-oyma bezemeli seramiğe göre daha erken bir evreye aittir. Bezemesiz seramik konusunda ise belirgin bir tarihlendirme yapılamamaktadır³.

Mardin ili Nusaybin ilçesinde yer alan Girnavaz'da, Prof. Dr. Hayat Erkanal başkanlığında 1982-1991 yılları arasında gerçekleştirilen kazılar, bölgenin Mezopotamya ve Suriye kültürleri ile ilişkilerini ortaya koyan önemli bilgiler sağlamıştır⁴. Geç Uruk Devri'nden Geç Asur Devri'nin sonlarına kadar kesintisiz yerleşim gösteren bu merkezde, Ninive 5 kültürü de

* Yrd. Doç. Dr. Bora Uysal, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 06800, Beytepe, Ankara. borau@hacettepe.edu.tr

¹ Rova 1988, 14-21, 201-12; Gut 1995, 267-269.

² Mallowan 1964, 142-143; Schwartz 1985, 53; Roaf and Killick 1987, 200; Rova 1988, 7.

³ Schwartz 1985, 60; Killick 1986, 234; Rova 1988, 141-147, 183; 2003b, 11-16; Numoto 1991, 88-92; 1998; Roaf ve Killick 2003, 74-75.

⁴ A. Erkanal 1984; Erkanal ve Erkanal 1989; H. Erkanal, 1984; 1985; 1986; 1988a; 1988b; 1989; 1990; 1991a; 1991b; 1998; 2000; Akyurt et. al. 1993.

kuvvetli bir biçimde temsil edilmektedir⁵. Buna karşılık, Gırnavaz'ın önemi komşu bölgelerde çalışmalar yapan bilim adamları tarafından çok geç fark edilmiş ve son yıllarda önem kazanmaya başlamıştır⁶.

Gırnavaz'daki kazı çalışmaları devam ederken, bölgede sınırlı yüzey araştırmaları da yapılmıştır. Bu merkezin hemen doğusunda sıralanan bir dizi yerleşim, Ninive 5 kültürü konusunda büyük önem taşımaktadır (Harita). Bunlardan ilki, Nusaybin'in 8 km. kuzeydoğusunda Duruca beldesinde bulunan Kertvin'dir⁷. Tepeüstü köyündeki Tell Minar 22 km. ve Girmeli beldesinin altında kalan Giremira 30 km. kuzeydoğudadır⁸. Her iki merkezde de, günümüz yerleşmelerinin neden olduğu ağır bir tahribat söz konusudur. Daha iyi korunduğu söylenebilecek Tell Minar'ın güneybatı yamacında evler bulunmaktadır. Bu evlere ulaşım, höyüğün kuzey kısmından açılan bir yol ile sağlanmıştır (Resim 1-2). Giremira çok daha kötü bir durumdadır. Höyüğün güney yarısı tamamen evlerle kaplanmıştır. Kuzey kesimi ise açılan yollar ve toprak alınması nedeniyle tahrip olmaktadır (Resim 3-4).

Tell Minar ve Giremira'da, Ninive 5 seramiği ile birlikte, yine M.Ö. 3. bine ait basit yalın seramik, metalik seramik, M.Ö. 2. bine ait Habur seramiği ve M.Ö. 1. bine ait Geç Assur seramiği de bulunmaktadır. Bunlara ek olarak, Helenistik, Roma ve Ortaçağ dönemlerine ait parçalar da bulunmuştur. Çalışma kapsamında değerlendirilen Ninive 5 seramiği örnekleri 24 parçadan oluşmaktadır. Bunlardan 11'i Tell Minar ve 13'ü Giremira'dan ele geçmiştir. Her iki merkezden de 4'er parça çizi-oyma bezemelidir. Çok ince ve ince nitelikli bir hamur yapısına sahip olan malzeme; çanak, bardak ve çömlek formundaki ağız kenarı parçaları, dip parçaları ve bezemeli gövde parçaları olmak üzere beş grupta toplanmaktadır⁹. Parçaların formları, bezeme kompozisyonları ve hamur yapıları, Gırnavaz ve Kertvin'den ele geçen buluntular ile büyük bir benzerlik göstermektedir¹⁰.

⁵ Devam 1988; Uysal 1998. Gırnavaz Ninive 5 seramiği tarafımdan yayına hazırlanmaktadır. Bu konu, daha önce Türk-Amerikan İlimi Araştırmalar Derneği'nin (American Research Institute in Turkey, ARIT) 1995 yılında verdiği "Doktora Bursu" ile desteklenmiştir. Halen, Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Birimi'nin 02 01 701 001 numaralı projesi olarak sürdürülmektedir. Türk-Amerikan İlimi Araştırmalar Derneği, Turkish Cultural Foundation (TCF) ile birlikte, 2005 yılı "Doktora Üstü Araştırma Bursları"ndan birini vererek, çalışmalarımı ikinci kez desteklemiştir. Malzemeyi değerlendirmeye izin veren Prof. Dr. Hayat Erkanal'a ve katkıda bulunan kuruluşlara içten teşekkürlerimi sunarım.

⁶ Anastasio 1995, 203; Rova 2000, 241; 2003a, 3; Roaf ve Killick 2003, 80-81.

⁷ Uysal baskıda.

⁸ Yöresel dilde Tell Minar Tılınarê, Giremira ise Girêmira şeklinde yazılmaktadır.

⁹ Parçaların renk tanımlarında Munsell Soil Color Charts (Baltimore 1975) kullanılmıştır.

¹⁰ Yayın hazırlıkları devam eden Gırnavaz malzemesine ve basım aşamasında olan Kertvin buluntularına, sayfa numaraları kesinlik kazanmadığı için atıf yapılmamıştır.

Malzemenin değerlendirmesine geçmeden önce, kendine özgü bir terminolojiye sahip olan Ninive 5 kültürünün kronolojisi üzerinde durmak gerekmektedir. Ninive 5 kültürü, kap formları ve bezeme tiplerinde görülen gelişmelere göre kendi içerisinde altı döneme ayrılmaktadır. Özellikle son yıllarda elde edilen veriler sayesinde, bu dönemlerin Güney Mezopotamya ve Suriye Cezire'si kronolojilerine göre hangi devirler arasında yer aldığı hemen hemen kesin olarak saptanmıştır¹¹.

Kuzey Mezopotamya ve Kuzeydoğu Suriye'de, Uruk Devri yaklaşık yüz yıl daha uzun sürmüştür. Bu bölgelerde Son Uruk (*Terminal Uruk*) döneminden sonra ortaya çıkan Ninive 5 kültürünün ilk safhası, Cemdet Nasr Devri'nin sonları ile I. Erken Hanedanlar Devri'nin başları arasında yer aldığı kabul edilen Geçiş dönemidir. Boya bezemeli seramiğin ilk örneklerinin görüldüğü bu dönemde, çizi bezemeli seramik yoktur. Sonraki safha, I. Erken Hanedanlar Devri'nin başları ile paralel olduğu anlaşılan Ara dönemdir. Boya bezemeli seramiğin gelişimini sürdürdüğü bu dönemde, çizi bezemeli ilk örneklerin de ortaya çıktığı düşünülmektedir. Suriye Cezire'si kronolojisine göre, Geçiş dönemi ve Ara dönem Erken Cezire 0 safhası içinde yer almaktadır.

Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi, I. Erken Hanedanlar Devri'nin büyük bir kısmını kapsamaktadır. Boya bezemeli seramiğin en olgun evresi olan bu safhada, çizi bezemeli seramik de belirgin bir şekilde görülmektedir. Bunu takip eden Çizi ve Oyma Bezeme döneminin, I. Erken Hanedanlar Devri'nin sonları ile II. Erken Hanedanlar Devri'nin başları arasında yer aldığı düşünülmektedir. Bu dönemde boya bezemeli seramik devam etmekle birlikte sayısal olarak azalmıştır. Diğer grupta ise çizi bezeme ile birlikte, oyma bezeme başta olmak üzere daha derin süsleme teknikleri de ortaya çıkmıştır. Suriye Cezire'si kronolojisine göre, Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi ile Çizi ve Oyma Bezeme dönemi Erken Cezire I safhası içindedir.

Boya bezemeli seramiğin bulunmadığı Geç Oyma Bezeme dönemi, II. Erken Hanedanlar Devri'nin sonları ile IIIa evresinin başları arasına yerleştirilmektedir. Suriye Cezire'si kronolojisine göre, Erken Cezire II ev-

¹¹ Ninive 5 seramiğinde saptanan dönemlerin adlandırılması ve tarihlendirilmeleri konusunda, yapılan son çalışmalar olan Lebau 2000 ve Rova 2003a esas alınmış, daha önce yapılan değerlendirmeler buna göre uyarlanmıştır.

resi içindedir. Son safha olan Post Ninive 5 dönemi ise Erken Hanedanlar IIIa evresinin başlarından itibaren gelişim göstermektedir. Suriye Cezire'si kronolojisine göre, dönemin başlangıcı Erken Cezire IIIa evresinin başlarına verilmektedir.

Giremira'dan bulunan 3 örnekle temsil edilen çanak formundaki parçalar iki ayrı tiptedir. İlk tip, hafif içe eğik dik duruşlu, basit ağız kenarlı ve dışbükey gövdelidir (Levha 1, 1-2). Yuvarlak, yuvarlatılmış düz ya da düz dipli olan benzerleri Tepe Gawra¹², Tell Brak¹³, Chagar Bazar¹⁴, Giharrin¹⁵ ve Tell Leilan'dan¹⁶ ele geçmiştir.

İkinci çanak tipi ise hafif içe eğik dik duruşlu, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı ve dışbükey gövdelidir (Levha 1, 3). Düz dipli olan benzerleri Ninive¹⁷, Tell Karrana¹⁸, Tepe Gawra¹⁹, Tell Leilan²⁰, Tell Durdara²¹, Tall al-Raqa'i²², Tell Jigan²³, Tell Brak²⁴, Giharrin²⁵, Tell Barri²⁶, Tell Fisna²⁷, Tell Jessary²⁸ ve Chagar Bazar'dan²⁹ bulunmuştur.

¹² Speiser 1935, Lev. LXIII, 22. Geçiş dönemi ya da Ara dönem; Mallowan 1947, Lev. LXXIV, 11. Çizi ve Oyma Bezeme dönemi; Matthews 1995, Şek. 18, 2. Geç Oyma Bezeme dönemi; Oates 1982, Şek. 2, 29. Post Ninive 5 dönemi.

¹³ Mallowan 1947, Lev. LXXIV, 11. Çizi ve Oyma Bezeme dönemi; Matthews 1995, Şek. 18, 2. Geç Oyma Bezeme dönemi; Oates 1982, Şek. 2, 29, 31, 34-35; Matthews 1995, Şek. 17, 9. Post Ninive 5 dönemi; Mallowan 1947, Lev. LXXIV, 14-15. Akkad Devri.

¹⁴ Mallowan 1936, Şek. 9, 2. Geç Oyma Bezeme dönemi.

¹⁵ Ay 1995, Şek. IV, 1. Geç Oyma Bezeme dönemi.

¹⁶ Schwartz 1988, Şek. 28, 6; Weiss 1990, Şek. 14, 1-2, 9. Akkad Devri.

¹⁷ Campbell-Thompson ve Mallowan 1933, Lev. LVI, 6; LXI, 2; Gut 1995, Lev. 72, 1104, 1107-1108. Ara dönem; Lev. 95, 1339. Geç Oyma Bezeme dönemi

¹⁸ Roşa 2003b, Şek. 4, 7. Geçiş Dönemi; 1993, Lev. XXXII, 355. Ara dönem.

¹⁹ Speiser 1935, Lev. LXV, 53. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi. VII. tabaka.

²⁰ Schwartz 1988, Şek. 50, 2. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi. IIIa tabakası; Mayo ve Weiss 2003, Şek. 7, 1. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi. IIIb tabakası; Calderone ve Weiss 2003, Şek. 7, 5. Geç Oyma Bezeme dönemi. IIIc tabakası.

²¹ Spanos 1988, Şek. 11, 3. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi ya da Çizi ve Oyma Bezeme dönemi. I. alan.

²² Curvers ve Schwartz 1990, Şek. 25, 4. Çizi ve Oyma Bezeme dönemi. 4. tabaka; Şek. 20, 13, 16-17, 20. Geç Oyma Bezeme dönemi. 3. tabaka; Şek. 7, 14. Post Ninive 5 dönemi ve Akkad Devri'nin başları. 2. tabaka

²³ İi ve Kawamata 1984-85, Şek. 31, 9; Fujii et. al. 1987, Şek. 6, 50. Geç Oyma Bezeme dönemi. B alanı

²⁴ Oates 1986, Şek. 5, 91. olasılıkla Geç Oyma Bezeme dönemi.

²⁵ Ay 1995, Şek. IV, 10. Geç Oyma Bezeme dönemi.

²⁶ Biscione 1982, no. 1-2, 20, 22, 36. Olasılıkla Geç Oyma Bezeme dönemi. 3-1. tabakalar.

²⁷ Numoto 1988, Şek. 21, 137. Post Ninive 5 dönemi ve Akkad Devri. Vb tabakası.

²⁸ Numoto 1990, Şek. 8, 129. Post Ninive 5 dönemi ve Akkad Devri. A alanı, 2b tabakası.

²⁹ Mallowan 1936, Şek. 9, 4. Akkad Devri. 23 numaralı mezar.

Tell Minar'dan 5 ve Giremira'dan 6 örneği bulunan bardak formundaki 11 parça, beş ayrı tiptedir. Bunlardan dik duruşlu, basit ağız kenarlı ve düz gövdeli olan ilk tipin örneği Giremira'dan ele geçmiştir (Levha 1, 4). Yuvarlak ya da düz dipli olan benzerleri Tell Brak³⁰ ve Tell Leilan'dan³¹ bulunmuştur.

Tell Minar'dan ele geçen 2 örneği bulunan bardakların ikinci tipi, hafif içe eğik dik duruşlu, basit ağız kenarlı ve dışbükey gövdelidir (Levha 1, 5-6; Resim 5, 1). İlk parçanın bezemesiz olmasına karşılık, diğer parça Geç Oyma Bezeme döneminin karakteristik bir kompozisyonu ile süslenmiştir. Söz konusu süsleme, birbirlerinin ara boşluklarına gelecek şekilde iki sıra halinde yapılmış, araları sık dikey çizgilerle taralı kısa ve dolgun oyma bezeme motiflerinden oluşmaktadır³². Sivri dipli olan benzerleri Tell Karana 3³³, Tell Leilan³⁴, Chagar Bazar³⁵, Tell Mohammed 'Arab³⁶, Tell Jigan³⁷ ve Tall al-Raqa'i'den³⁸ ele geçmiştir.

Tell Minar'dan 2 ve Giremira'dan 1 parça ile temsil edilen üçüncü bardak tipi, dik duruşlu, basit ağız kenarlı ve dışbükey gövdelidir (Levha 1, 7-9; Resim 5, 2-3). Her iki merkezden de birer örnek çizgi-oyma bezemelidir. Bunlardan Giremira örneğindeki bezeme, Ninive 5 seramiğinde nadir görülen bir motiftir. Söz konusu motif, üstte ve altta iki sıra halinde işlenmiş yatay yivlerin arasında yer alan, birbirini takip eden geniş açılı sıralarının içinde iki sıra sağa dönük diyagonal tarama şeklindedir (Levha 1, 8; Resim 5, 2). Motifin çok daha düzensiz yapılmış bir benzeri, Boya ve

³⁰ Oates 1982, Şek. 4, 53. Post Ninive 5 dönemi.

³¹ Schwartz 1988, Şek. 28, 8; Weiss 1990, Şek. 14, 8, 12. Akkad Devri. IIB tabakası.

³² Numoto 1993, 85, 87, Şek. 4, 158.

³³ Rova 2003b, Şek. 6, 2-3. Olasılıkla Boya ve Erken Çizi Bezeme Dönemi.

³⁴ Schwartz 1988, Şek. 47, 5. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi. IIIa tabakası; Şek. 42, 1. Çizi ve Oyma Bezeme dönemi ya da Geç Oyma Bezeme dönemi. IIIb tabakası; Şek. 31, 9; 33, 8. Geç Oyma Bezeme dönemi. IIIc tabakası.

³⁵ Mallowan 1947, Lev. LXXXII, 3. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi ya da Çizi ve Oyma Bezeme dönemi. 215 numaralı mezar; Mallowan 1936, Şek. 18, 8. Post Ninive 5 döneminin sonları ya da Akkad Devri. 4-3. tabakalar; Şek. 10, 5-6. Akkad Devri. 3. tabaka, 58 ve 28 numaralı mezarlar; Şek. 18, 6. Akkad Devri. 2. tabaka.

³⁶ Roaf 1983, Şek. 4, 09. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi ya da Geç Oyma Bezeme dönemi. 23 numaralı mezar.

³⁷ Numoto 1992, Şek. 6, 61. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi ya da Geç Oyma Bezeme dönemi. C alanı.

³⁸ Curvers ve Schwartz 1990, Şek. 20, 4-6; 21, 1-2. Geç Oyma Bezeme dönemi. 3. tabaka.

Erken Çizi Bezeme döneminde Tell Leilan'dan tanınmaktadır³⁹. Tell Minar örneğindeki bezeme ise araları sık yatay çiziler ile taralı, sola dönük çift kıvrımlı açılı sıraları oluşturan yivlerden meydana gelmektedir (Levha 1, 9; Resim 5, 3). Bu kompozisyonun dikey yiv sıraları ile birlikte uygulanmış benzerleri, Geç Oyma bezeme döneminde görülmektedir⁴⁰. Yuvarlak dipli olan benzerleri Tell Kutan⁴¹, Tell Karrana 3⁴², Tell Leilan⁴³, Tall al-Raqa'i⁴⁴, Tell Mohammed 'Arab⁴⁵, Chagar Bazar⁴⁶, Tell Brak⁴⁷, Tell Jigan⁴⁸, Tell Gabi West⁴⁹, Tall al-Hamidiya⁵⁰ ve Tell Germayir'den⁵¹ bulunmuştur.

Giremira'dan 1 örneği bulunan dördüncü bardak tipi, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dik duruşlu ve dışbükey gövdelidir (Levha 2, 10). Sivri dipli olan benzerleri Tell Fisna⁵², Tell Kutan⁵³, Tell Brak⁵⁴, Tell Leilan⁵⁵,

³⁹ Schwartz 1988, Şek. 48, 7. IIIa tabakası.

⁴⁰ Numoto 1993, 85, 87, Şek. 4, 169.

⁴¹ Bachelot 1987, Şek. 9, ortada sağda. Geçiş dönemi, Ara dönem ya da Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi.

⁴² Rova 1991, Şek. A, 11-12. Geçiş dönemi, Ara dönem ya da Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi.

⁴³ Schwartz 1988, Şek. 51, 4. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi. IIIa tabakası; Şek. 31, 4, 11, 14; 33, 7. Geç Oyma Bezeme dönemi. IIId tabakası.

⁴⁴ Curvers ve Schwartz 1990, Şek. 24, 15. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi. 5. tabaka; Schwartz ve Curvers 1992, Şek. 7, 9. Post Ninive 5 dönemi ve Akkad Devri'nin başları. 2. tabaka.

⁴⁵ Roaf 1983, Şek. 4, 02. Olasılıkla Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi.

⁴⁶ Mallowan 1947, Lev. LXXXII, 11. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi ya da Geç Oyma Bezeme dönemi. 211 numaralı mezar; Mallowan 1936, Şek. 10, 2. Akkad Devri. 2. tabaka, 24 numaralı mezar; Şek. 10, 8. Akkad Devri. 2. tabaka, 25 numaralı mezar; Şek. 20, 2. Akkad Devri. 3. tabaka, 26 numaralı mezar; Şek. 10, 1, 3. Akkad Devri. 3. tabaka, 66 numaralı mezar.

⁴⁷ Mallowan 1947, Lev. LXXIV, 10. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi, Çizi ve Oyma Bezeme dönemi ya da Geç Oyma Bezeme dönemi; Matthews 1995, Şek. 18, 8. Geç Oyma Bezeme dönemi.

⁴⁸ Ii ve Kawamata 1984-85, Şek. 31, 6; Fujii et. al. 1987, Şek. 6, 47. Geç Oyma Bezeme dönemi.

⁴⁹ Kühne 1978-79, Şek. 15. Geç Oyma Bezeme dönemi.

⁵⁰ Eichler 1990, Lev. 33, 2. Geç Oyma Bezeme dönemi.

⁵¹ Mallowan 1937, Şek. 18, 14. Post Ninive 5 dönemi. 20 numaralı mezar.

⁵² Numoto 1988, Şek. 15, 15; 19, 96. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi. 6. tabaka.

⁵³ Forest 1987, Şek. 9, solda üstten dördüncü. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi.

⁵⁴ Mathews et. al. 1994, Şek. 5, 8. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi; Oates 1986, Şek. 5, 99; Mathews 1995, Şek. 12, 7; 13, 1; 14, 3; 19, 2. Çizi ve Oyma Bezeme dönemi; Oates 1986, Şek. 5, 96. Geç Oyma Bezeme dönemi.

⁵⁵ Schwartz 1988, Şek. 47, 3; 48, 1, 5. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi. IIIa tabakası; Şek. 32, 1; 33, 5. Çizi ve Oyma Bezeme dönemi. IIId tabakası; Calderone ve Weiss 2003, Şek. 5, 4. Geç Oyma Bezeme dönemi. IIId tabakası.

Tell Billa⁵⁶, Chagar Bazar⁵⁷, Ninive⁵⁸, Tell Mohammed 'Arab⁵⁹, Tell Barri⁶⁰, Tall al-Hamidiya⁶¹ ve Tall al-Raqa'i'den⁶² bulunmuştur.

Giremira'dan 3 ve Tell Minar'dan 1 parça ile temsil edilen son bardak tipi, dışa kalıplaştırılmış ağız kenarlı ve dik duruşludur (Levha 2, 11-14; Resim 6, 4-5). Bu tür kaplarda, gövde kabın yarısı ya da alt kısmına yakın bir noktada keskinlik oluşturduktan sonra, dibe doğru daralarak inmektedir. Her iki merkezden de birer parça bezemelidir. Çok küçük kısımları korunmuş bu parçalardaki bezeme, bardakların üçüncü tipi içinde yer alan bir örnekte üzerindeki motifin (Levha 1, 9; Resim 5, 3) dikey yiv sıraları ile birlikte uygulanmış şeklindedir. Sivri, yuvarlak ya da düz dipli olan benzerleri Telul eth-Thalathat V⁶³, Chagar Bazar⁶⁴, Tell Brak⁶⁵, Tall al-Raqa'i⁶⁶, Mari⁶⁷, Tell Fisna⁶⁸ ve Tell Jigan'dan⁶⁹ ele geçmiştir.

Tell Minar'dan bulunan 2 örnek ile temsil edilen çömlekler iki ayrı tiptedir. Bunlardan ilk tip dışa çekik aşağıya eğik ağız kenarlı, kısa boyunlu ve yuvarlak gövdelidir (Levha 2, 15). Formun sağlam örnekleri genellikle yuvarlak diplidir. Nadir olarak düz dipli kaplar da görülmektedir. Benzer-

⁵⁶ Speiser 1933, Lev. LII, 5. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi ya da Geç Oyma Bezeme dönemi.

⁵⁷ Mallowan 1936, Şek. 10, 7. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi ya da Geç Oyma Bezeme dönemi. 5. tabaka, 68 numaralı mezar.

⁵⁸ Gut 1995, Lev. 93, 1306. Çizi ve Oyma Bezeme dönemi; Lev. 95, 1330. Geç Oyma Bezeme dönemi.

⁵⁹ Killick 1986, Şek. 4, 1-2. Geç Oyma Bezeme dönemi. 3. tabaka.

⁶⁰ Biscione 1982, no. 8. Geç Oyma Bezeme dönemi. 3-1. tabakalar.

⁶¹ Eichler et. al. 1990, Lev. 33, 6-12, 15, 19. Geç Oyma Bezeme dönemi.

⁶² Curvers ve Schwartz 1990, Şek. 20, 7; Fortin ve Schwartz 2003, Şek. 7, 4. Geç Oyma Bezeme dönemi. 3. tabaka.

⁶³ Fukai et. al. 1974, Lev. XLVII, 2. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi.

⁶⁴ Mallowan 1936, Şek. 18, 1-4, 7. Boya ve Erken Çizi Bezeme dönemi. 5. tabaka, 67 ve 68 numaralı mezarlar.

⁶⁵ Mathews 1995, Şek. 12, 8; 20, 3. Çizi ve Oyma Bezeme dönemi; Oates 1986, Şek. 5, 85-86. Olasılıkla Geç Oyma Bezeme dönemi.

⁶⁶ Fortin ve Schwartz 2003, Şek. 7, 8. Geç Oyma Bezeme dönemi. 3. tabaka.

⁶⁷ Parrot 1954, Şek. 7. Geç Oyma Bezeme dönemi.

⁶⁸ Nomoto 1988, Şek. 41, 2-4. Post Ninive 5 dönemi. 1 numaralı mezar; Şek. 22, 126, 151. Post Ninive 5 dönemi ya da Akkad Devri. Vb ve Va tabakaları.

⁶⁹ İi ve Kawamata 1984-85, Şek. 20, 1; Fujii et. al. 1987, Şek. 6, 63. Akkad Devri. B alanı, 4 numaralı mezar.

leri Chagar Bazar⁷⁰, Tall al-Hamidiya⁷¹, Tall al-Raqa'i⁷² ve Tell Fisna'dan⁷³ bulunmuştur.

İkinci çömlek tipi ise dışa çekik uzatılmış ağız kenarlı, kısa boyunlu ve yuvarlak gövdelidir. Boynun gövde ile birleştiği kısımda bir keskinlik söz konusudur (Levha 2, 16; Resim 6, 6). Kabın gövdesi sık olarak işlenmiş dikey çizi taramalarla bezenmiştir. Bu basit bezeme şeklinin benzerleri, daha çok Geç Oyma Bezeme döneminden tanınmaktadır⁷⁴. Yuvarlak dipli olan bir benzeri Tell Brak'dan ele geçmiştir⁷⁵.

Dip parçaları sivri, yuvarlak, düz ve pedestal olmak üzere dört ayrı tiptedir. Bardak türü kaplarda karşımıza çıkan sivri dip parçaları, her iki merkezde de çok sayıdadır (Levha 2, 17-18). Giremira'dan bulunan yuvarlak dip parçası (Levha 2, 19), Ninive 5 seramiğindeki bütün kap tiplerinde görülebilmektedir. Tell Minar'dan ele geçen küçük düz dip parçası, çanak ve bardak türü kaplarda kullanılan bir dip şeklidir (Levha 2, 20). Giremira'dan bulunan son 2 dip parçası ise pedestal dip örnekleridir (Levha 2, 21-22). Bu dip biçimi de, Ninive 5 seramiğinde yaygın olarak bulunan ayaklı kadeh formundaki kaplarda görülmektedir.

Bunların dışında 2 gövde parçası da bezemeli olmaları bakımından önem taşımaktadır. Giremira'dan bulunan ilk örnekte, bezeme kompozisyonunun çok küçük bir kısmı korunmuştur (Levha 2, 23; Resim 6, 7). Bezeme dış kenarları diyagonal sık çiziler ile taralı, aşağıya dönük açı oluşturan iki yivden meydana gelmektedir. Bu tür bezemeye sahip bir örnek Tell Barri'den tanınmakta ve Geç Oyma Bezeme dönemine tarihlendirilmektedir⁷⁶. Söz konusu örnekteki kompozisyon, araları diyagonal sık çiziler ile taralı, iç içe iki sıra halinde yapılmış, aşağıya ve yukarıya dönük açı oluşturan devamlı yivlerden meydana gelmektedir. Ayrıca, tam

⁷⁰ Mallowan 1947, Lev. LXXXII, 2. Olasılıkla Geç Oyma Bezeme dönemi; Mallowan 1936, Şek. 20, 12. Akkad Devri. 2-3. tabakalar; Şek. 12, 6; 20, 1 Akkad Devri. 3. tabaka, 28 numaralı mezar.

⁷¹ Eichler at. al. 1990, Lev. 33, 21. Geç Oyma Bezeme dönemi.

⁷² Curvers ve Schwartz 1990, Şek. 20, 23, 27. Geç Oyma Bezeme dönemi. 3. tabaka.

⁷³ Numoto 1988, Şek. 43, 22. Post Ninive 5 dönemi.

⁷⁴ Rova 1988, 105, 108-109, ek IV, 35a, Lev. VI.

⁷⁵ Mallowan 1947, Lev. LXXV, 12. Akkad Devri.

⁷⁶ Biscione 1982, no. 7. 3-1. tabakalar

aynı olmamakla birlikte, benzer anlayışta yapılmış bir örnek de Tell Leilan'dan bilinmekte, Çizi ve Oyma Bezeme dönemine verilmektedir⁷⁷.

Tell Minar'dan bulunan diğer parça da oldukça küçüktür (Levha 2, 24; Resim 6, 8). Örnekte sola dönük yivlerden oluşan üçlü bir açısı sırasının bulunduğu görülmekte, bir başka sıranın varlığı da anlaşılmaktadır. Bu bezemenin en yakın benzeri, dikey yiv sıraları ile birlikte işlenmiş sağa dönük ikili açısı sırası oluşturan yivlerden meydana gelen bir biçimdedir. Söz konusu kompozisyon, Geç Oyma Bezeme döneminden tanınmaktadır⁷⁸.

Bu iki merkezden ele geçen Ninive 5 seramiği parçaları, özellikle bezemeli örneklerin ortaya koyduğu tarihlendirme kriterlerine göre değerlendirildiğinde, Giremira'da Boya ve Erken Çizi Bezeme döneminin varlığı söz konusu olabilir (Levha 1, 8; Resim 5, 2). Çizi ve Oyma Bezeme dönemini ortaya koyan geçerli bir veri elde edilememiştir. Bu dönemler Gırnava ve Kertvin'den tanınmaktadır. Hem Tell Minar hem de Giremira'da Geç Oyma Bezeme döneminin varlığı belirgindir (Levha 1, 6, 9; 2, 11-12, 16; Resim 5, 1, 3; 6, 4-8). Post Ninive 5 dönemi de büyük bir olasılıkla vardır.

Tell Minar ve Giremira, hemen yakınlarında yer alan Gırnava ve Kertvin ile birlikte, Kuzey Mezopotamya ve Kuzeydoğu Suriye'den tanınan Ninive 5 kültürünün Nusaybin Bölgesi'ndeki uzantılarıdır. Eldeki veriler, Nusaybin ilçesinin Ninive 5 kültürü'nün gerçek anlamda yayıldığı bir alan olduğunu göstermektedir. Bölgede yapılacak yüzey araştırmaları, çok sayıda yeni merkezin tanınmasını sağlayacaktır.

⁷⁷ Schwartz 1988, Şek. 39, 3. IIIb tabakası (?); Numoto 1993, 79, Şek. 2, 73.

⁷⁸ Numoto 1993, 85, 87, Şek. 4, 166.

Katalog

Levha no:	1, 1	Hamur rengi:	5 Y8/3
Merkez:	Giremira	Dış astar rengi:	5 Y8/2
Ağız çapı:	15 cm	İç astar rengi:	5 Y8/2
Levha no:	1, 2	Hamur rengi:	5 Y8/3
Merkez:	Giremira	Dış astar rengi:	5 Y8/2
Ağız çapı:	16 cm	İç astar rengi:	5 Y8/2
Levha no:	1, 3	Hamur rengi:	2.5 Y8/2
Merkez:	Tell Minar	Dış astar rengi:	5 Y8/2
Ağız çapı:	16 cm	İç astar rengi:	5 Y8/2
Levha no:	1, 4	Hamur rengi:	5 Y8/4
Merkez:	Giremira	Dış astar rengi:	5 Y8/4
Ağız çapı:	6 cm	İç astar rengi:	5 Y8/4
Levha no:	1, 5	Hamur rengi:	5 Y8/2
Merkez:	Tell Minar	Dış astar rengi:	5 Y8/2
Ağız çapı:	7 cm	İç astar rengi:	5 Y8/2
Levha no:	1, 6	Hamur rengi:	5 Y8/2
Merkez:	Tell Minar	Dış astar rengi:	5 Y8/2
Ağız çapı:	10 cm	İç astar rengi:	5 Y8/2
Levha no:	1, 7	Hamur rengi:	5 Y8/2
Merkez:	Tell Minar	Dış astar rengi:	5 Y8/2
Ağız çapı:	8 cm	İç astar rengi:	5 Y8/2
Levha no:	1, 8	Hamur rengi:	2.5 Y8/2
Merkez:	Giremira	Dış astar rengi:	2.5 Y8/2
Ağız çapı:	8 cm	İç astar rengi:	10 YR 8/3

Levha no:	1, 9	Hamur rengi:	2.5 Y8/2
Merkez:	Tell Minar	Dış astar rengi:	5 Y8/3
Ağız çapı:	10 cm	İç astar rengi:	5 Y8/3
Levha no:	2, 10	Hamur rengi:	5 Y8/2
Merkez:	Giremira	Dış astar rengi:	5 Y8/1
Ağız çapı:	8 cm	İç astar rengi:	5 Y8/1
Levha no:	2, 11	Hamur rengi:	5 Y8/2
Merkez:	Giremira	Dış astar rengi:	5 Y8/2
Ağız çapı:	8 cm	İç astar rengi:	5 Y8/2
Levha no:	2, 12	Hamur rengi:	5 Y7/3
Merkez:	Giremira	Dış astar rengi:	5 Y7/2
Ağız çapı:	12 cm	İç astar rengi:	5 Y7/2
Levha no:	2, 13	Hamur rengi:	5 Y8/2
Merkez:	Tell Minar	Dış astar rengi:	5 Y8/2
Ağız çapı:	10 cm	İç astar rengi:	5 Y8/2
Levha no:	2, 14	Hamur rengi:	5 Y8/2
Merkez:	Giremira	Dış astar rengi:	5 Y8/1
Ağız çapı:	12 cm	İç astar rengi:	5 Y8/1
Levha no:	2, 15	Hamur rengi:	5 Y8/2
Merkez:	Tell Minar	Dış astar rengi:	5 Y8/2
Ağız çapı:	8 cm	İç astar rengi:	5 Y8/2
Levha no:	2, 16	Hamur rengi:	5 Y8/2
Merkez:	Tell Minar	Dış astar rengi:	5 Y8/2
Ağız çapı:	8 cm	İç astar rengi:	5 Y8/2
Levha no:	2, 17	Hamur rengi:	2.5 Y8/2
Merkez:	Tell Minar	Dış astar rengi:	2.5 Y8/2
		İç astar rengi:	5 Y8/3

Levha no:	2, 18	Hamur rengi:	5 Y8/3
Merkez:	Giremira	Dış astar rengi:	5 Y8/2
		İç astar rengi:	5 Y8/2
Levha no:	2, 19	Hamur rengi:	2.5 Y8/2
Merkez:	Giremira	Dış astar rengi:	2.5 Y8/2
		İç astar rengi:	2.5 Y8/2
Levha no:	2, 20	Hamur rengi:	5 Y8/3
Merkez:	Tell Minar	Dış astar rengi:	5 Y8/2
Dip çapı:	2 cm	İç astar rengi:	5 Y8/3
Levha no:	2, 21	Hamur rengi:	5 Y8/4
Merkez:	Giremira	Dış astar rengi:	5 Y7/4
Dip çapı:	5 cm	İç astar rengi:	5 Y7/4
Levha no:	2, 22	Hamur rengi:	5 Y8/1 - 10 YR 8/3
Merkez:	Giremira	Dış astar rengi:	5 Y8/1
		İç astar rengi:	10 YR 8/3
Levha no:	2, 23	Hamur rengi:	5 Y7/2
Merkez:	Giremira	Dış astar rengi:	5 Y7/3
		İç astar rengi:	5 Y7/3
Levha no:	2, 24	Hamur rengi:	5 Y8/3
Merkez:	Tell Minar	Dış astar rengi:	5 Y8/4
		İç astar rengi:	5 Y8/4

KAYNAKÇA

- Akyurt, İ. M., B. Devam, H. Erkanal ve A. T. Ökse. 1993. "1991 Gırnava Kazıları." *14. Kazı Sonuçları Toplantısı* 1: 267-280.
- Anastasio, S. 1995. *The Archaeology of Upper Mesopotamia. An Analytical Bibliography for the Pre-Classical Periods*. Subartu 1. Tunhout: Brepols.
- Ay, E. 1995. "Girharrin Höyüğü'nün Arkeolojik Değerlendirmesi." A. Erkanal, H. Erkanal, H. Hüryılmaz, A. T. Ökse, N. Çınardalı, S. Günel, H. Tekin, B. Uysal ve D. Yalçıklı (eds.), *In Memoriam İ. Metin Akyurt Bahattin Devam Anı Kitabı. Eski Yakın Doğu Kültürleri Üzerinde İncelemeler. Studies for Ancient Near Eastern Cultures*, 13-32. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Bachelot, L. 1987. "The French Archaeological Expedition to Saddam - Dam the 2nd, Campaign at Kutun, May/June 1984." *Research(es) on the Antiquities of Saddam Dam Basin Salvage and Other Researches*, 89-98. Baghdad: Republic of Iraq Ministry of Culture and Information, State Organization of Antiquities and Heritage Saddam Dam Basin Salvage Project.
- Biscione, R. 1982. "La Ceramica del III Millennio." P. E. Pecorella ve M. Salvini (eds.), *Tell Barri/Kahat 1. Relazione Preliminare Sulle Campagne 1980 e 1981 a Tell Barri/Kahat, nel Bacino del Habur*, 45-54. Roma: Consiglio Nazionale Delle Ricerche Istituto Per Gli Studi Micenei ed Egeo-Anatolici.
- Calderone, L. ve H. Weiss. 2003. "The End of the Ninevite 5 Period at Tell Leilan." H. Weiss ve E. Rova (eds.), *The Origins of North Mesopotamian Civilization: Ninive 5 Chronology, Economy, Society*, 193-220. Subartu 9. Turnhout: Brepols.
- Campbell-Thompson, R. ve M. E. L. Mallowan. 1933. "The British Museum Excavations at Nineveh, 1931-32." *Annals of Archaeology and Antropology* 20: 71-186.
- Curvers, H. H. ve G. M. Schwartz. 1990. "Excavations at Tell al-Raga'i: A Small Rural Site of Early Urban Northern Mesopotamia." *American Journal of Archaeology* 94/1: 3-23.
- Devam, B. 1988. "Gırnava Kazılarında Açığa Çıkarılan Ninive 5 Seramiğinin Önasya Arkeolojisindeki Yeri." Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

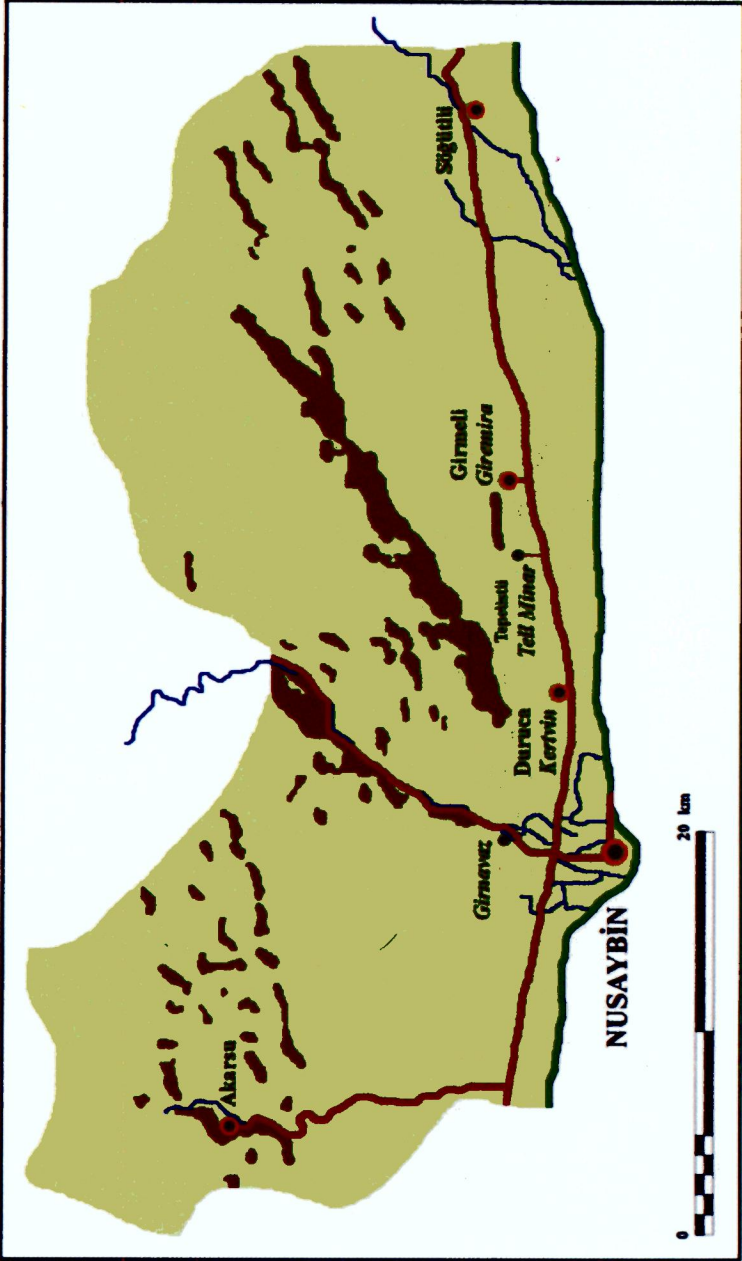
- Eichler, S., M. Wäfler ve D. Warburton. 1990. *Tell al-Hamidiya 2, Vorbericht 1985-1987. Symposion Recent Excavations in the Upper Khabur Region*. Orbis Biblicus et Orientalis, Series Archaeologica 6. Göttingen: Universitätsverlag Freiburg Schweiz Vandenhoeck & Ruprecht Göttingen.
- Erkanal, A. 1984. "Girnavaz Kazısının Anadolu Arkeolojisindeki Yeri ve Önemi." *1. Araştırma Sonuçları Toplantısı*: 69-73.
- Erkanal, A. ve H. Erkanal. 1989. "Archäologischer Überblick über die Provinz Mardin." K. Emre, M. Mellink, B. Hrouda ve N. Özgüç (eds.), *Tahsin Özgüç'e Armağan. Anatolia and the Ancient Near East. Studies in Honor of Tahsin Özgüç*, 129-134. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Erkanal, H. 1984. "1982 Girnavaz Kazıları." *5. Kazı Sonuçları Toplantısı*: 131-135.
- Erkanal, H. 1985. "1983 Girnavaz Kazıları." *6. Kazı Sonuçları Toplantısı*: 121-135.
- Erkanal, H. 1986. "1984 Girnavaz Kazıları." *7. Kazı Sonuçları Toplantısı*: 201-210.
- Erkanal, H. 1988a. "1986 Girnavaz Kazısı." *9. Kazı Sonuçları Toplantısı* 1: 361-365.
- Erkanal, H. 1988b. "Girnavaz." *Mitteilungen der Deutschen Orient Gesellschaft* 120: 139-152.
- Erkanal, H. 1989. "Mardin." *Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie* 7. 5./6. Lieferung: 558-559.
- Erkanal, H. 1990. "1988 Girnavaz Kazıları." *11. Kazı Sonuçları Toplantısı* 1: 261-273.
- Erkanal, H. 1991a. "1988 Girnavaz Kazıları." *Höyük* 1: 29-36.
- Erkanal, H. 1991b. "1989 Girnavaz Kazıları." *12. Kazı Sonuçları Toplantısı* 1: 277-292.
- Erkanal, H. 1998. "Girnavaz." *34. Uluslararası Assirioloji Kongresi*: 171-178. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Erkanal, H. 2000. "Mardin Bölgesi Arkeoloji Araştırmaları." *GAP Bölgesi'nde Kültür Varlıklarının Korunması, Yaşatılması ve Tanıtılması Sempozyumu*, 16-34. (01-05 Haziran 1998, Şanlıurfa). GAP Yayınları Kültür Dizisi 3. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.

- Forest, J.-D. 1987. "Khirbet Derak and Kutun: A Preliminary Report of the French Excavations in the Saddam Dam Area (1983-1984)." *Research(es) on the Antiquities of Saddam Dam Basin Salvage and Other Researches*, 82-8. Baghdad: Republic of Iraq Ministry of Culture and Information, State Organization of Antiquities and Heritage Saddam Dam Basin Salvage Project.
- Fortin, M. ve G. M. Schwartz. 2003. "The Middle Habur in the Third Millennium B.C." H. Weiss ve E. Rova (eds.), *The Origins of North Mesopotamian Civilization: Ninive 5 Chronology, Economy, Society*, 221-248. Subartu 9. Turnhout: Brepols.
- Fujii, H., H. İi, W. Kawamata, K. Matsumoto, H. Oguchi, K. Yaggi ve H. Numoto. 1987. "Working Report on First Season of Japanese Archaeological Excavation in Saddam Dam Salvage." *Research(es) on the Antiquities of Saddam Dam Basin Salvage and Other Researches*, 33-61. Baghdad: Republic of Iraq Ministry of Culture and Information, State Organization of Antiquities and Heritage Saddam Dam Basin Salvage Project.
- Fukai, S., K. Horiuchi ve T. Matsutani. 1974. *Telul eth-Thalathat III. The Excavations of Tell V, The Fourth Season (1965)*. The Tokyo University Iraq-Iran Expedition Report 15. Tokyo: Tokyo University Press.
- Gut, R. V. 1995. *Das Prähistorische Ninive: Zur relativen Chronologie der frühen Perioden Nordmesopotamiens*. Baghdader Forschungen 19. Mainz: Verlag Philipp von Zabern.
- Ii, H. ve M. Kawamata. 1984-85. "The Excavations at Tell Jigan by the Japanese Archaeological Expedition: A Preliminary Report on the First Season of Work." (Japonca). *al-Rafīdan* 5-6: 151-214.
- Killick, R. 1986. "The Eski Mosul Region." U. Finkbeiner ve W. Röllig (eds.), *Ĝamdat Nasr. Period or Regional Style?* 229-244. Tübinger Atlas des Vorderen Orients 62. Wiesbaden: Dr. Ludwig Reichert Verlag.
- Kühne, H. 1978-79. "Ausgrabungen und Forschungsreisen. Ausgrabungstätigkeit in Syrien." *Archiv für Orientforschung* 26: 145-180.
- Lebau, M. 2000. "Stratified Archaeological Evidence and Compared Periodizations in the Syrian Jezirah During the Third Millennium B.C." C. Marro ve H. Hauptmann (eds.), *Chronologies des Pays du Caucase et de l'Euphrate aux IVe-IIIe millénaires*, 167-192. Varia

- Anatolica 11. Institut Français d'Etudes Anatoliennes d'Istanbul. Paris: De Boccard.
- Mallowan, M. E. L. 1936. "The Excavations at Tall Chagar Bazar and an Archaeological Survey of the Habur Region, 1934-35." *Iraq* 3: 1-86.
- Mallowan, M. E. L. 1947. "Excavations at Tell Brak and Chagar Bazar." *Iraq* 9: 1-259.
- Mallowan, M. E. L. 1964. "Ninevite 5." K. Bittel, E. Heinrich, B. Hrouda ve W. Nagel (eds.), *Vorderasiatische Archäologie, Studien und Aufsätze. Festschrift A. Moortgat*, 142-154. Berlin: Verlag Gebr. Mann.
- Matthews, R. J. 1995. "Excavations at Tell Brak, 1995." *Iraq* 57: 87-111.
- Matthews, R. J., M. Matthews ve H. McDonald. 1994. "Excavations at Tell Brak, 1994." *Iraq* 56: 177-194.
- Mayo, D. ve H. Weiss. 2003. "The Beginning of the Ninevite 5 Sequence at Tell Leilan." H. Weiss ve E. Rova (eds.), *The Origins of North Mesopotamian Civilization: Ninive 5 Chronology, Economy, Society*, 25-41. Subartu 9. Turnhout: Brepols.
- McMahon, A. 1998. "The Kuyunjik Gully Sounding, Nineveh, 1989 & 1990 Seasons." *al-Rafīdan* 19: 1-32.
- Numoto, H. 1988. "Excavations at Tell Fisna." (Japonca). *al-Rafīdan* 9: 1-72.
- Numoto, H. 1990. "Findings from Tell Jessary." *al-Rafīdan* 11: 201-236.
- Numoto, H. 1991. "Painted Designs of the Ninevite 5 Pottery." *al-Rafīdan* 12: 85-155.
- Numoto, H. 1992. "Ninevite 5 Pottery from Tell Jigan Area C." *al-Rafīdan* 13: 139-158.
- Numoto, H. 1993. "Incised and Excised Designs of Ninevite 5 Pottery." *al-Rafīdan* 14: 69-108.
- Numoto, H. 1998. "Late Uruk and the Transitional Ninevite 5 Pottery from Tall Thalathat No. 5." *al-Rafīdan* 19: 53-73.
- Oates, J. 1982. "Some Late Early Dynastic III Pottery from Tell Brak." *Iraq* 44: 205-220.
- Oates, J. 1986. "Tell Brak: The Uruk/Early Dynastic Sequence." U. Finkbeiner ve W. Röllig (eds.), *Ĝamdat Nasr. Period or Regional Style?* 245-273. Tübinger Atlas des Vorderen Orients 62. Wiesbaden: Dr. Ludwig Reichert Verlag.
- Parrot, A. 1954. "Les fouilles de Mari, neuvième campagne (Automne 1953)." *Syria* 31: 151-171.

- Roaf, M. 1983. "A Report on the Work of the British Archaeological Expedition in the Eski Mosul Dam Salvage Project." *Sumer* 39: 68-94.
- Roaf, M. ve R. Killick. 1987. "A Mysterious Affair of Styles: The Ninevite 5 Pottery of Mesopotamia." *Iraq* 49: 199-230.
- Roaf, M. ve R. Killick. 2003. "The Relative Chronology of Ninevite 5 Sites in the Tigris Region and Beyond." H. Weiss ve E. Rova (eds.), *The Origins of North Mesopotamian Civilization: Ninevite 5 Chronology, Economy, Society*, 73-82. Subartu 9. Turnhout: Brepols.
- Rova, E. 1988. *Distribution and Chronology of Nineveh 5 Pottery and Its Culture*. Contributi e Materiali di Archeologia Orientale II. Roma: Università Degli Studi di Roma, (La Sapienza).
- Rova, E. 1991. "Pottery from Tell Karrana." *Mesopotamia* 26: 15-22.
- Rova, E. 2000. "Early Third Millennium B.C. Painted Pottery Traditions in the Jezirah." C. Marro ve H. Hauptmann (eds.), *Chronologies des Pays du Caucase et de l'Euphrate aux IVe-IIIe millénaires*, 231-253. Varia Anatolica 11. Institut Français d'Etudes Anatoliennes d'Istanbul. Paris: De Boccard.
- Rova, E. 2003a. "Ninevite 5 Relative Chronology, Periodization and Distribution: An Introduction." H. Weiss ve E. Rova (eds.), *The Origins of North Mesopotamian Civilization: Ninevite 5 Chronology, Economy, Society*, 1-10. Subartu 9. Turnhout: Brepols.
- Rova, E. 2003b. "Tell Karrana 3: Ceramic Evidence for Late Uruk/Ninevite 5 Transition." H. Weiss ve E. Rova (eds.), *The Origins of North Mesopotamian Civilization: Ninevite 5 Chronology, Economy, Society*, 11-24. Subartu 9. Turnhout: Brepols.
- Schwartz, G. M. 1985. "The Ninevite Period and Current Research." *Paléorient* 11/1: 53-69.
- Schwartz, G. M. 1988. *A Ceramic Chronology from Tell Leilan: Operation I*. H. Weiss (ed.). Yale Tell Leilan Research 1. New Haven, London: Yale University Press.
- Schwartz, G. M. ve H. H. Curvers. 1992. "Tell al-Raga'i 1989 and 1990: Further Investigations at a Small Rural Site of Early Urban Northern Mesopotamia." *American Journal of Archaeology* 96/3: 397-419.
- Spanos, P. Z. 1988. "Ausgrabungen in Tall Durdara (Eski-Mosul-Projekt) und Tall Hamad Aga as-Sagir (Gazira Projekt), Nordirak, 1986." *Mitteilungen der Deutschen Orient Gesellschaft* 120: 59-92.

- Speiser, E. A. 1933. "The Pottery of Tell Billa." *Museum Journal* 23: 249-308.
- Speiser, E. A. 1935. *Excavations at Tepe Gawra I, Levels I-VIII*. American School of Oriental Research. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Uysal, B. 1998. "Girnavaz Kazılarının Işığında Anadolu'da Ninive 5 Seramiği." Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Uysal, B. (Baskıda). "Kertvin, Nusaybin Bölgesi'nde Bulunan Önemli Bir Ninive 5 Merkezi." A. Erkanal-Öktü, E. Özgen, S. Günel, A. T. Ökse, H. Hüryılmaz, H. Tekin, N. Çınardalı-Karaaslan, B. Uysal, F. A. Karaduman, A. Engin, R. Spiess, A. Aykurt, R. Tuncel, U. Deniz ve A. Rennie (eds.), *Hayat Erkanal'a Armağan, Kültürlerin Yansıması. Studies in Honor of Hayat Erkanal, Cultural Reflections*. İstanbul: Homer Kitapevi.
- Weiss, H. 1990. "Tell Leilan 1989: New Data for Mid-Third Millennium Urbanization and State Formation." *Mitteilungen der Deutschen Orient Gesellschaft* 122: 193-218.

Harita: Nusaybin Bölgesi'ndeki Nivme 5 merkezleri

Bora Uysal

Resim 1: Tell Minar 2004, güneyden görünüş

Resim 2: Tell Minar 2004, kuzeyden görünüş

Bora Uysal

Resim 3: Giremira 2004, güneyden görünüş

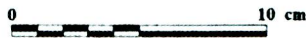
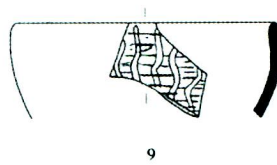
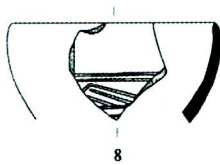
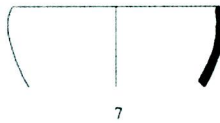
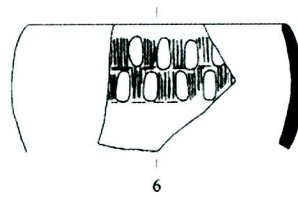
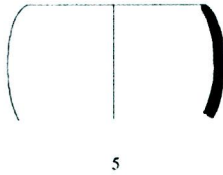
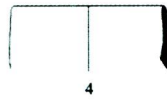
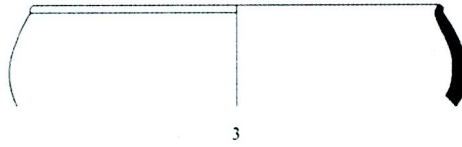
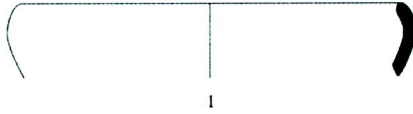
Resim 4: Giremira 2004, kuzeyden görünüş

Resim 5: Tell Minar ve Giremira, çizî-oyma bezemeli Ninive 5 seramiği

Resim 6: Tell Minar ve Giremira, çizî-oyma bezemeli Ninive 5 seramiği

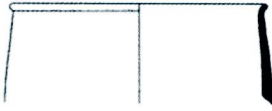
10

11

12

13

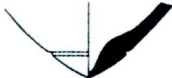
14

15

16

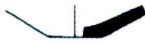
17

18

19

20

21

22

23

24

